

Wat betekent 20% minder subsidie voor de Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen?

Aanleiding

In de kadernota 2020 heeft de gemeente Stichtse Vecht aangegeven dat het voornemens is het domein Preventie en Welzijn per 2021 anders en meer in samenhang te organiseren en hiervoor 20% van de grootste subsidies voor in te boeken.

Zoals het er nu naar uitziet wordt ook de Bibliotheek Angstel, Vecht en Venen (hierna: Bibliotheek) hierdoor getroffen.

De Bibliotheek voert het openbare Bibliotheekwerk uit in de gemeente Stichtse Vecht en De Ronde Venen. De Bibliotheek maakt deel uit van het netwerk van Openbare Bibliotheken in Nederland. Het netwerk van openbare bibliotheken draagt bij aan een geïnspireerde, geïnformeerde en betrokken samenleving.

De Bibliotheek heeft zich de laatste jaren (ondanks een tekort aan financiële middelen) omgevormd naar een maatschappelijk educatieve Bibliotheek. Deze verandering is ingezet in samenwerking met de gemeentes Stichtse Vecht en De Ronde Venen.

De subsidie die we ontvangen gebruiken we voor de uitvoering van openbaar Bibliotheekwerk conform de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken (zie <https://wetten.overheid.nl/BWBR0035878/2015-01-01>) en lokale beleidsprogramma's. Ook van belang hierbij zijn de uitgangspunten en maatschappelijke opgaven genoemd in het onlangs door VNG, IPO en Ministerie OC&W ondertekende Bibliotheekconvenant 2020-2023¹.

De Bibliotheek erkent de verantwoordelijkheid van College en gemeenteraad om financiële kaders te stellen en afwegingen te maken. Echter het is juist nu en in de komende jaren essentieel dat mensen mee kunnen blijven doen. De Bibliotheek voorziet daarin; zij is er om de ontwikkeling van inwoners te bevorderen en hiermee hun maatschappelijke kansen te verhogen.

Wat doet de Bibliotheek?

De openbare Bibliotheek is er om de ontwikkeling van alle inwoners te bevorderen en daarmee hun maatschappelijke kansen te verbeteren. De Bibliotheek verbindt inwoners met kennis en informatie, stimuleert een leven lang leren en helpt groepen met advies, informatie en cursussen om zich te ontwikkelen. Hiermee stelt de Bibliotheek alle inwoners in staat om mee te (blijven) doen in de maatschappij en speelt daarbij een verbindende rol in de samenleving. De Bibliotheek levert een belangrijke bijdrage op breed gemeentelijk beleid, zoals Onderwijskansenbeleid, Positief Gezondheidsbeleid, Programma Economie, Ambitienota Cultuur, het Integraal Beleidskader Sociaal Domein en het College werkprogramma.

De Bibliotheek is voor de gemeente een belangrijk middel om moeilijk bereikbare doelgroepen als kinderen, ouderen, nieuwkomers, laaggeletterden en digitaal minder vaardige inwoners te bereiken en van kennis en informatie te voorzien. Iedereen moet zich namelijk naar vermogen kunnen ontwikkelen.

Met andere woorden: de Bibliotheek richt zich op alle inwoners met de focus op specifieke doelgroepen; dat is ook de beleidsambitie van de gemeente. Dienstverlening in alle kernen is daarvoor essentieel. De Bibliotheek werkt hierbij, als netwerkorganisatie, intensief samen met gemeente, onderwijs, maatschappelijke organisaties, vrijwilligers, inwoners, andere bibliotheken en provinciale en landelijke organisaties.

Verskillende onderzoeken en adviezen laten over een reeks van jaren een dalende leesvaardigheid, leesmotivatie en leesplezier zien. Lezen en mediavaardigheden zijn onmisbare basisvaardigheden om mee te kunnen doen in de maatschappij. De Bibliotheek heeft programmering waar met samenwerkingspartners wordt gewerkt aan het leren lezen, lezen en verhogen van mediawijsheid. Dit doen wij met programma's als Boekstart, de Bibliotheek op School, Taalvisite en lees-media bevorderende activiteiten en een brede collectie aan fysieke en digitale materialen. Als Bibliotheek richten we ons in de eerste plaats op de jeugd van 0 tot 13 jaar, tot ze de basisschool verlaten. Dit alles in samenwerking met onderwijs, consultatiebureaus en voor- en buitenschoolse voorzieningen. Dit is in lijn met de wettelijke taak; de Bibliotheek ondersteunt het onderwijs. De Bibliotheek bereikt hiermee meer dan 2.700 kinderen in deze leeftijd in Stichtse Vecht, afgezien van de bijna 6.000 kinderen tussen 0-18 jaar die lid zijn van de Bibliotheek en samen 190.000 boeken etc. lezen per jaar.

In Nederland zijn 2,5 miljoen volwassenen niet in staat om mee te doen in de samenleving. Zij kunnen niet genoeg lezen, rekenen of met computers omgaan. In Stichtse Vecht zijn dit ca. 4.000 inwoners. Zonder deze vaardigheden lopen inwoners tegen problemen aan op het gebied van werk, gezondheid, geldzaken, is het moeilijker om te zorgen voor een goede opvoeding van hun kinderen en heeft dit effect op sociaal functioneren van inwoners.

De Bibliotheek heeft programmering dat zich richt op het opdoen en verbeteren van taal- en digitale vaardigheden voor volwassen inwoners. Wij coördineren de activiteiten, verzorgen intakes, herkennen de doelgroep en verwijzen door en verbinden vraag aan aanbod. Wij helpen mensen zelfredzamer te worden door het aanbieden van cursussen en door inwoners met vragen over de (digitale) overheid te ondersteunen met informatie. Om de doelgroep te bereiken en te activeren wordt samengewerkt met vele lokale en regionale partners, waarbij een aantal kernpartners zijn: gemeente Stichtse Vecht, Welzijn Stichtse Vecht, LEEF, de Voedselbank en de GGD. Dit doen we samen met meer dan 100 vrijwilligers. In drie jaar tijd hebben wij bijna 400 inwoners naar een passend taaltraject geholpen; jaarlijks komen er meer dan 400 inwoners naar digitale inloopuren, hebben 150 inwoners meegedaan aan een workshop of cursus, voor zowel inwoners die helemaal geen ervaring hebben met computers of hun vaardigheden willen uitbreiden.

Veranderingen in de samenleving komen niet alleen voort uit digitalisering en technologische ontwikkelingen. Er zijn ook economische, demografische en sociale ontwikkelingen die gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de arbeidsmarktpositie van burgers. Daardoor is het van belang om mogelijk te maken dat iedereen op een zelfgekozen manier en tempo mee kan blijven doen, kan blijven leren en de eigen vaardigheden kan blijven ontwikkelen. Bibliotheekvoorzieningen bieden voor iedereen een openbare, veilige en laagdrempelige (leer-en ontwikkel)plek. Ook hierbij gaat zowel over non-formeel als informeel leren en het doorontwikkelen van vaardigheden die bijdragen aan blijvende inzetbaarheid. Wij organiseren en faciliteren informatie door fysieke en digitale bronnen voor elke inwoner te ontsluiten, met regionaal 47.500 fysieke bronnen en meer dan 30.000 digitale bronnen (van E-books tot trainingen en colleges) voor alle doelgroepen. We faciliteren netwerkbijeenkomsten voor werkzoekenden, organiseren voorlichtings- en kennisbijeenkomsten rondom specifieke maatschappelijk actuele thema's.

Drie bibliotheekvestigingen en twee servicepunten in Stichtse Vecht vormen de laagdrempelige toegang tot kennis en informatie, verblijf en ontmoeting. Voor andere organisaties en inwonersgroeperingen faciliteert de Bibliotheek vestigingen voor informatieve bijeenkomsten, workshops, inloop- en informatieplekken die bijdragen aan versterken van kennis en ontwikkeling.

Hiermee bereikt de Bibliotheek meer dan 20% van de inwoners van Stichtse Vecht.

De cijfers

Wat kost de Bibliotheek en wat levert elke geïnvesteerde euro op?

Zoals in de notitie is beschreven levert elke geïnvesteerde euro in de Bibliotheek € 3,34 aan maatschappelijke bate op. Maar er is nog veel meer. Onderstaand een paar voorbeelden van effecten van de Bibliotheek uit wetenschappelijk onderzoek;

Jeugd;

Voorlezen aan babies heeft positieve effecten op de woordenschat welke al zichtbaar zijn als kinderen 15 maanden oud zijn. Het positieve effect duurt voort naarmate de kinderen ouder worden.

Door de toename van het lezen op school, gaat de leesvaardigheid van bijna alle leerlingen van Bibliotheek op school sterk vooruit. Lezen en informatie heeft positieve invloed op burgerschap, werknemerschap, gezondheid en welzijn op latere leeftijd.

Taal- en digitale vaardigheden;

Zonder deze vaardigheden loop je tegen problemen aan op het gebied van werk, gezondheid, geldzaken en is het moeilijker om te zorgen voor een goede opvoeding van je kinderen. Daarnaast hebben het bezitten van deze vaardigheden een positieve invloed op de sociale inclusie. Onderzoek PWC toont aan dat de aanpak laaggeletterdheid elk jaar een financieel voordeel voor de gemeente oplevert doordat er minder mensen in de bijstand terecht komen of weer aan het werk komen. Voor Stichtse Vecht is dit berekend op € 93.500 per jaar.

Leven lang ontwikkelen volwassenen;

Verhoogde kennis heeft een positief effect op eigen kracht en zelfredzaamheid, nieuwe ontmoetingen en leidt tot meer sociale contacten wat leidt tot meer inclusie.

Ook voor volwassenen hebben lezen en informatie een positieve invloed op burgerschap, werknemerschap, gezondheid (o.a. preventie dementie) en welzijn.

Deze programma's voert de organisatie uit in de drie vestigingen in Maarssenbroek, Loenen en Breukelen en incidenteel in de Servicepunten Maarssendorp en Kockengen, als ook op scholen en partnerlocaties, met ondersteuning van de fysieke en digitale collectie. De fysieke collectie bestaat uit ruim 118.000 bronnen en materialen voor Stichtse Vecht en De Ronde Venen, waarvan ca. 60% in de vestigingen en servicepunten in Stichtse Vecht is geplaatst.

Overigens worden géén van de programma's en diensten van de Bibliotheek door andere organisaties in Stichtse Vecht aangeboden. Hiermee wordt juist samengewerkt om veel in gezamenlijkheid uit te voeren en daarmee het effect op de beoogde doelgroep te verhogen.

In 2019 hebben ongeveer *140 vrijwilligers zich maar liefst 21.840 uur* ingezet voor de organisatie ten behoeve haar inwoners. Dit staat gelijk aan zo'n *12 Fte* aan betrokken bewoners die vanuit een intrinsieke motivatie zich willen inzetten voor de inwoner. De Bibliotheek voert haar dienstverlening uit met een (betaalde) *personeelsinzet van 8,75 fte*.

Wat kan de Bibliotheek na de bezuiniging blijven doen?

Een taakstelling van 20% op de subsidie betekent een korting van € 194.962 op de totale subsidie van € 974.810. Sinds 2013 heeft de Bibliotheek geen indexatie op de subsidie gehad, wat al een tekort van € 100.000 oplevert. Hiervoor heeft de Bibliotheek in 2019 op verzoek van het college een Businesscase opgeleverd. Met de bezuinigingen van 2012 van bijna € 300.000 nog vers in ons geheugen betekent het dat de Bibliotheek in nog geen 10 jaar tijd € 600.000 in moet leveren.

Een vermindering van 20% is niet op te vangen met de kaasschaafmethode. Omdat er bij deze bezuiniging ingrijpende keuzes gemaakt moeten worden, zal de Bibliotheek de dienstverlening voor en in de kernen in Stichtse Vecht op geheel andere wijze vorm moeten geven.

Hierbij nemen wij de maatschappelijke opgaves mee, de wettelijke taken van de Bibliotheek, de opgaves en uitgangspunten uit het Bibliotheekconvenant 2020-2023² én het gemeentelijk beleid, zoals Onderwijskansenbeleid, Positief Gezondheidsbeleid, Programma Economie, Ambitienota Cultuur, het Integraal Beleidskader Sociaal Domein en het College werkprogramma. Uiteraard met als uitgangspunt; *het bereiken van de beoogde effecten voor de inwoner.*

De Bibliotheek zal binnen de mogelijkheden de programmalijnen rondom leesbevordering en mediawijsheid van jeugd, taal- en digitale vaardigheden volwassenen én leven lang ontwikkelen in de kernen uit gaan voeren daar waar de inwoner komt (school, dorps huis, sportvereniging etc.). De Bibliotheek werkt vanuit één hoofdlocatie in Stichtse Vecht en gaat van daaruit met diensten en collectie de wijken en kernen in.

Dit betekent een nieuwe wijze van dienstverlening in de kernen, vanuit één hoofdvestiging, die als "third place" fungeert in Stichtse Vecht. Deze hoofdvestiging is de centrale, laagdrempelige, waardevrije plek voor informatie, kennis, ontmoeting, leren, werken en verblijf.

Wij onderzoeken of er, afhankelijk van de beschikbaar gestelde subsidie, in de kernen eventueel een andere vorm van dienstverlening mogelijk is, omdat de huidige vestigingen en servicepunten in de kernen komen te vervallen. Een aanzienlijk vast deel van de subsidie, te weten met ca. € 300.000 bijna 1/3 deel, bestaat namelijk uit huisvestingskosten.

Samen met expertise uit het netwerk onderzoeken wij welke vormen er bestaan en welke kosten hieraan verbonden zijn. Van belang is om de omvorming zorgvuldig plaats te laten vinden zodat dit zo min mogelijk ledenverlies oplevert. 20% van de inkomsten van de organisatie bestaat uit ledeninkomsten. Daarentegen verwachten wij veel maatschappelijke onrust bij omvormingen.

Samenwerking met gemeente en partners is een voorwaarde.

Deze omvorming vraagt tijd, budget en personele inzet. Daarnaast dient er rekening gehouden te worden met frictiekosten welke de gevolgen zijn van de omvorming ten aanzien van personeel en lopende huurovereenkomsten die de organisatie zelf niet kan opvangen.

Welke gevolgen heeft dit voor de wettelijke kernfuncties?

Een voor een ieder toegankelijke openbare bibliotheekvoorziening omvat in ieder geval de volgende functies, die bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek:

- a. ter beschikking stellen van kennis en informatie;
- b. bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie;
- c. bevorderen van lezen en het laten kennismaken met literatuur;
- d. organiseren van ontmoeting en debat; en
- e. laten kennis maken met kunst en cultuur.

In de hoofdvestiging worden alle kernfuncties uitgevoerd.

In de kernen wordt ingezet op de kernfuncties; bieden van mogelijkheden tot ontwikkeling en educatie en bevorderen van leeselijke bronnen.

Tot slot.

Door de mogelijke taakstelling ontstaat er een paradox; waar de Bibliotheekvoorziening in Stichtse Vecht verzwakt wordt geven de randvoorwaarden in het Bibliotheekconvenant 2020-2023² het tegenovergestelde aan; *De Bibliotheek is een robuuste organisatie die goed bereikbaar en toegankelijk is en er zijn voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers en vrijwilligers.*

Bij bezuiniging zullen frictiekosten ontstaan welke de gevolgen zijn van de omvorming ten aanzien van personeel en lopende huurovereenkomsten die de organisatie niet zelf kan opvangen.

²Het Bibliotheekconvenant 2020-2023 geeft de focus en de basisvoorwaarden aan waarop het netwerk en de lokale Bibliotheekorganisatie zich, in samenwerking met de gemeente, op richten de komende jaren. Het netwerk van Openbare Bibliotheken draagt bij aan een geïnspireerde, geïnformeerde en betrokken samenleving. In de komende drie jaar legt het netwerk gezamenlijk de focus op drie actuele maatschappelijke opgaven, samen met andere partners binnen bestaande en nog te vormen (landelijke) netwerken. Deze opgaven zijn: een geletterde samenleving (bevorderen geletterdheid en leesplezier), participatie informatiesamenleving (digitale inclusie en digitaal burgerschap) en leven lang ontwikkelen (basisvaardigheden, blijvende inzetbaarheid en persoonlijke ontwikkeling), gericht op zowel zelfredzamen als op kwetsbare groepen. Om een bijdrage te kunnen leveren aan de hierboven genoemde drie actuele maatschappelijke opgaven is het van belang dat aan een aantal randvoorwaarden is voldaan:

- a. De bibliotheek is een robuuste organisatie die goed bereikbaar en toegankelijk is.
- b. Er zijn voldoende en goed gekwalificeerde medewerkers en vrijwilligers.
- c. Er is een collectief landelijk bibliotheekstelsel.
- d. De kwaliteit van de dienstverlening is hoog door certificering en monitoring.
- e. De samenwerking in het netwerk is sterk.
- f. Innovatie en vernieuwing zijn goed geregeld.